

Demokracie posuzovaná jako idea není alternativou k jiným principům společného života. Je to idea života komunity jako takového.

Demokracie jako způsob života

Čtení vybraných textů z pragmatistické politické filosofie Johna Deweye

Pondělí 16.40 – 18.15, místnost č. 4014

Vyučující: PhDr. Oto Novotný

Konzultace:

Podmínka ke zkoušce: 70% účast na přednáškách a aktivita při četbě

Cílem výuky je seznámit studenty bakalářského studia s teorií demokracie amerického pragmatisty a klasika demokratické teorie Johna Deweye. Výuka bude vycházet z čtení vybraných textů z díla tohoto filosofa. Primárním cílem bude osvětlit Deweyovo pojetí demokracie jako způsobu života a kultury, které přesahuje její vymezení v úzce elektoralistickém (schumpeterovském) nebo proceduralistickém rámci. Jelikož Deweyova teorie demokracie je pragmatistickou teorií, výběr politických textů bude doprovázen výkladem ozřejmujícím noetické, etické a estetické základy Deweyova pragmatismu. Zohledněna budou některá důležitá témata dnešní diskuse o demokracii v rámci tzv. „postliberální konstelace“:

- Jaké místo můžeme Deweyovi přisoudit v dnešních diskusích o demokracii v rámci tzv. „postliberální konstelace“?
- Dewey svým „novým liberalismem“ reagoval na krizové jevy a výzvy liberální demokracie konce devatenáctého a první poloviny dvacátého století. V čem se aspekty těchto tehdejších výzev liší, popřípadě shodují, s dnešní tzv. krizí liberální demokracie?
- Někteří zastánci demokratické teorie tvrdí, že demokracii je třeba filosoficky odůvodnit univerzálními principy (např. deliberativními – Habermas), jiní na takové pokusy rezignují („demokracie má přednost před filosofií“ – Rorty). Je možné u Deweye najít nějaká východiska umožňující překlenout nás přes tento spor?
- Má být demokratický stát pečovatelem o společné dobro, nebo má mít vůči různým nárokům na společné dobro „spravedlivý“ odstup? Jaké stanovisko v tomto sporu mezi liberály (Rawls) a komunitaristy (Sandel, Walzer) můžeme najít u Deweye?
- Demokratickou teorii provází dohady o roli konfliktů a způsobu jejich řešení v demokratické společnosti. Na pozadí tohoto sporu stojí hlubší spor o pojetí politična - asociativního a disasociativního. Jak pojímá politično Dewey ve své pragmatistické demokratické teorii?

Obsah jednotlivých seminářů (předběžný, může být podle průběhu výuky upraven):

1. Seminář: Úvodní představení Johna Deweye v kontextu amerického pragmatismu
Význam tzv. „pragmatistického obratu“ a Johna Deweye v současné demokratické teorii.
2. Seminář: Potřebuje demokracie filosofické ospravedlnění?
Dewey, J., *Philosophy and Democracy*, 1918, MW11, pp. 41–53.

3. Seminář: Překonání „karteziánské úzkosti“
Dewey, J., *The Need for Recovery Philosophy*, 1917, MW10, pp. 3-48 (vybrané pasáže)
4. Seminář: Je demokracie pouhé počítání hlasů?
Dewey, J., *Ethics of Democracy*, 1888, EW1, pp. 227–252.
5. Seminář: Inteligence jako praxis a frónésis
Dewey, J., *Intelligence and Morals*, 1908, MW4, pp. 31–49.
6. Seminář: Demokratická výchova jako cesta ke společenské změně
Dewey, J., *Democratic Conception of Education*, 1916, EW 9, pp. 87–106.
(čes. překlad v Dewey, J., *Demokracie a výchova*, Laichterova filosofická knihovna, Jan Laichter, 1932, s. 116 -134.)
7. Seminář: Demokratický požadavek vzájemného uznání
Dewey, J., *Individuality, Equality and Superiority*, 1922, MW13, pp. 295-300
Dewey, J., *Individuality in Our Days*, 1930, LW5, pp. 111-124
8. Seminář: Rekonstrukce liberalismu
Dewey, J., *Future liberalism*, 1937, LW11, pp. 258-260, pp. 289-295
Dewey, J. *Philosophies of Freedom*, 1928, LW3, pp. 92-114.
9. Seminář: Objevování veřejnosti a státu
Dewey, J., *Public and Its Problems*, 1927, LW2, 235-372.
Vybrané pasáže z kap. 1. Search for the Public, 2. The Discovery of State
10. Seminář: Krize demokracie jako krize veřejnosti
Dewey, J., *Public and Its Problems*, 1927, LW2, 235-372
Vybrané pasáže: z kap. 3. The Democratic State, 4. The Eclips of the Public
11. Seminář: Od Velké společnosti k Velké komunitě
Dewey, J., *Public and Its Problems*, 1927, LW2, 235-372
Vybrané pasáže: předmluva k 2. vyd. z r. 1946, z kap. 5. Search for the Great Community,
12. Seminář: Demokracie jako experiment a řízení konfliktů
Dewey, J., *Ethics*, LW7, 1932.
Vybrané pasáže: z kap. 16. Morals and Social Problems, z kap. 17. Morals and Political Order, pp. 314-372.
13. Seminář: Demokratické cíle vyžadují demokratické prostředky
Dewey, J., *Democratic Ends Need Democratic Methods for Their Realisation*, 1939, LW14, pp. 367–369.
Dewey, J., *Means and Ends, Their Interdependence and Leon Trotsky's Essay on „Their Morals and Ours“*, 1938, LW13, pp. 349-355

Literatura:

Všechny vybrané texty Johna Dewey lze nalézt v jeho sebraných spisech vydaných pod názvem *The Collected Works of John Dewey, 1882 – 1953*, Southern Illinois University Press, Carbondale and Edwardsville, IL, 1969 -1991. Texty jsou chronologicky rozděleny na tři období: The Early Works (EW 1-5): 1892–1898 (5 volumes), The Middle Works (MW 1-15): 1899–1924 (15 volumes), The Later Works (LW 1-17): 1925–1953 (17 volumes). Výběr hlavních textů politické filosofie Johna Deweye je rovněž dostupný

ve slovenském jazyce v překladu prof. Emila Višňovského: *Dewey, J., Rekonštrukcia liberalizmu. Z politickej filozofie klasického pragmatizmu*, Kalligram, Bratislava, 2001. **Vybrané texty budou studentům zpřístupněny ke stažení v elektronické podobě.**

Další doporučená literatura:

- Dewey, J., *Rekonstrukce ve filosofii*, Sfinx, Bohumil Janda, Praha, 1929.
- James, W., *Pragmatismus. Nové jméno pro staré způsoby myšlení*, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003.
- Čapek, K., *Pragmatismus, čili filosofie praktického života*, F. Topič, Praha, 1925.
- Višňovský, E., Mihina, F., *Pragmatizmus*, IRIS, Bratislava, 1998.
- Hroch, J., Šíp, R., Madzia, R., Funda, O., *Pragmatismus a dekonstrukce v anglo-americké filosofii*, Brno, 2010.
- Savage, D. M., *John Dewey's Liberalism. Individual, Community, Self-Development*, Southern Illinois University Press, 2002.
- Democracy as Culture. Deweyan Pragmatism in a Globalizing World*, ed. Sor-hoon Tan, j. Whalen-Bridge, State University of NY Press, 2008.
- Hugh, P. McDonald, *John Dewey and Environmental Philosophy*, State University of NY Press, 2004.
- Bernstein, R. J., *The Pragmatical Turn*, Polity, 2010; hlavně kap.: *John Dewey's Vision of Radical Democracy*, pp. 70 – 88.
- Bernstein, R. J., *Beyond Objectivism and Relativism, Science, Hermeneutics and Praxis*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1983.
- Rorty, R., *The Priority of Democracy to Philosophy*, In: Merrill Peterson and Robert Vaughn, eds. *The Virginia Statute for Religious Freedom: Its Evolution and Consequences in American History*, Cambridge University Press, 1988.
- Rorty, R., *Filosofie a zrcadlo přírody*, Europa/Akademia, Praha, 2012.
- Shusterman, R., *Pragmatism and Liberalism Between Dewey and Rorty*, *Political Theory*, Vol. 22, N. 3 (Aug., 1994, pp. 391-413).
- ed. by Mitchell Aboulfafia & John R. Shook, *Contemporary Pragmatism*, Amsterdam - New York, 2010.
- ed. by Judith M. Green, Stefan Neubert, and Kersten, *Pragmatism and Diversity. Dewey in the Context of Late Twentieth Century Debates*, Palgrave Macmillan, 2012.
- Aristoteles, *Politika*, Pravda, Bratislava. 1988.
- Aristoteles, *Etika Nikomachova*, Pravda, Bratislava, 1979.
- Hobbes, T., *Leviathan*, Oikoymenh, Praha, 2015.
- Mill, J. S., *Vybranné spisy o etice, společnosti a politice I., II.*, Oikoymenh, Praha 2016, 2018.
- Locke, John, *Dvě pojednání o vládě*. Nakl. ČSAV, 1965.
- Marx, K., *Teze o Feurbachovi*, Marx, K., Engels, B., Spisy 3., SNLP, 1958.
- Znoj, M., Bíba, J., Vargovčíková, J., *Demokracie v postliberální konstelaci*, Karolinum, Politea, 2014.
- (eds.) Bíba, J., Znoj, M., *A Crisis of Democracy and Representation*, *Journal of Philosophy*, Prague, 2017.
- Habermas, J., *Diskurzivní teorie demokracie*, doslov J. Velek, Karolinum, Politeia, 2018.
- Shapiro, I., Habermas, J., *Teorie demokracie dnes*, s úvodní studií M. Znoje, *Filosofia*, 2002.
- Shapiro, I., *Morální základy politiky*, Karolinum, 2018.
- Urbinati, N., *Znetvořená demokracie, mínění, pravda a lid*, Karolinum, 2018.
- Freeden, M., *Ideologies and Political Theory: A Conceptual Approach*, Clarendon Press, Oxford, 2006.
- Freeden, M., *The New Liberalism, An Ideology of Social Reform*, Clarendon Press, Oxford, 1986.
- Bell, D., *What is Liberalism?*, *Political Theory*, Vol. 42, No. 6 (December 2014), pp. 682-715.
- Rawls, J., *Theory of Justice*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1999.
- Claude Lefort Thinker of the Political*, ed. M. Plot, Palgrave Macmillan, 2013.
- Mouffe, Ch., *Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism*, Institute for Advanced Studies, Vienna, 2010.
- Schmitt, C., *Pojem politična*, Oikoymenh, Praha, 2013.
- Walzer, M., *The Communitarian Critique of Liberalism*, *Political Theory*. Vol 18 No 1, February. 1990, pp.6-23.